

PANCERZ (101) sb m

pancerz (99), **pañcerz** (1), [**pancer**, **pancersz**, **pancyrz**], *pancer a. pancierz* (1); *pancerz* : *pañcerz* *Mqcz* (4:1); *pancerz* : *pancer a. pancierz* *LibLeg* (23:1).

-rz (43), -rs (9).

a jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie); -e- *Mqcz* (5), -é- (5) *KochEpit*, *KochFr*, *PudłFr* (2), *SarnStat*.
sg *N pancérz* (9). ◇ *G pancérza* (4). ◇ *D pancérzowi* (1). ◇ *A pancérz* (37). ◇ *I pancérz(e)m* (1).
◇ *L pancérzu* (2). ◇ *pl N pancérze* (1). ◇ *G pancérzów* (9), *pancérzy* (1); -ów : -y *LibLeg* (3:1); ~
-ów (1), -(o)w (8). ◇ *A pancérze* (31). ◇ *I pancérzmi* (1). ◇ *L pancérzach* (4); -ach *BielSpr* (3), -
ách (1) *StryjWjaz*.

SI stp, *Cn notuje*, *Linde także XVIII w.*

1. *Zbroja na cale ciało, też kolczuga, kaftan skórzany; lorica Mymer¹, Vulg, PolAnt, Mqcz, Calag, Calep, Cn* (100) : *Mymer¹ 15; [król Tyru] połał iemu [Aleksandrowi] [...] tifiąc pancierzow y tak wiele ftrzelby BielŻyw 160; wzyely mnye [...] kony 20. rvłznycz fzełcz panczerow fyedm LibLeg 11/101, 11/97, 98v, 99 [8 r.], 99v [9 r.], 100 [3 r.]; wywiode ćię/ y wlfyfłhko woysko twoie/ konie y iezne wlfyfłhkie odziáne w pancerze Leop Ez 38/4, 1.Mach 3/3; gdziełz ten o Rycerzu/ Może mowić bełpiecznie/ co zówdy w pancerzu. RejZwierz 40; BibRadz 2.Par 18/33, 2.Mach 5/3, Apoc 9/9, 17; BielKron 320v; Paludamentum, [...] káwtanik álbo pancierz który pod zbroyę kłáda. Mqcz [274]c, 25a, 197d; RejAp 81, 82v, Ee4v; BielSat L3v; RejZwierc 116; Węgrowie fą Ludźie lekkozbrojni w Pancerzách s Tarczą á z Drzewem/ ná Koniech rownych/ ieżdzą BielSpr 65v, 51, 65v; BudBib Ier 46/4; StryjWjaz Bv, B2v; Calag 374b; SkarŻyw 166 [2 r.], 167; Rżą konie/ fwłzczą ftrzáły/ grzmot y chrzęłt pancerzów StryjKron 240; KochEpit A3; BielSjem 26; Calep 613a, b [2 r.]; WujNT Apoc 9/9, 17; [pancersz drugi [w] wysiekawane kolce za fl. 20 InwMieszcz 1584 nr 261; parcerów [.] 8 InwMieszcz 1597 nr 301].*

W połączeniach szeregowych (8): *Polprowiał też Ozyałz/ wlfyfłtkiemu woyłku tharcze/ y włocznie/ y przyłbice/ y pancerze/ y łuki/ y proce ná ćífkánie kámienia. Leop 2.Par 26/14; BielSpr 66; KochFr 104; WOynę powiedzyeć myłli ferce moie/ Do ktorey mieczá nie trzebá/ ni zbroie. Ani pancerzow/ áni árkábuzow. KochSz A2; BielSjem 34; PudłFr 14, 69; GórnRozm L3v.*

W porównaniach (2): *Przyobłokł fię [sprawiedliwością] iáko pancerzem BibRadz Is 59/17; Dotkni go [papieża] iedno w iákie práwo iego/ [...] vyrzyłz líftow/ przywileiow/ boł rozmáithych/ klátw/ kthoremi fie lepiej vbrał niżli w namocniełzy pancerz. RejAp 80.*

W charakterystycznych połączeniach: brać na się pancierz, mieć (13), *nosić* (2), *obłoczyć, odpiąć, przebijać, przygotować, wdziąć, włożyć; odziany w pancierz, ubierać (się) (ubrany)* (4); *chrzęst pancierzow* (2).

Zwroty: »powiesić pancierz« = przestać prowadzić żywot żołnierza (1): *iáko ći żołnierze/ Powieśiwłzy fwe pancerze: Ták fie prętko wzbogáćili BierEz Pv.*

»pancerze szorować« = przygotowywać się do walki [szyk zmienny] (2): *vłtáwicznie fzoruią przeciwko nam ty groty y thy pancerze fwoie. RejAp 74; RejZwierc 16v.*

Wyrażenia: [»łańcuch w pancierz« = łańcuch o podwójnie płasko przeplecionych ogniwkach: Złoto: napirwej łańcuch złoty w młyńskie kamienie, łańcuch w pancierz InwMieszcz 1555 nr 64.]

»pancerz żelazny« = *lorica ferrea PolAnt, Vulg* [szyk 5:1] (6): *BibRadz Apoc* 9/9; *RejAp* 79, 80; drugdy ná włośieńnicy żelázny páncierz nosił. *SkarŻyw* 472, [938 (*Linde*)]; Pierśi [szarańczy w *Apokalipsie*] páncierzmi żelázny vzbroyone/ znáczą vpor odśzczepieńkich ludzi *WujNT* 860, *Apoc* 9/9.

Szeregi: »pancerz i bechter« (1): także páncierzow y bechterow ktore wieziono zá woýłkiem ná 6000. Ofob/ náfzy wzięli. *StryjKron* 772. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 2 r.]

»pancerz i przyłbica« = *lorica, gale a Modrz* [szyk 1:1] (2): *LibLeg* 11 /98v; [*ludzie rozpieszczeni*] páncierzá y przyłbice niemogá długo nośić/ áni we zbroy długo chodźć *ModrzBaz* 109v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 2 r.]

»pancerz a szabla« (1): iedno iáko łowo wynidzie z gęby iego/ to iuż dáley do páncierzá á do łzáble *RejAp* 82v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 2 r.]

»tarcza i pancierz« (1): ták śilnie ná fię vderzyli/ áż fie obá zarázem zábili przez tarcze y páncerze. *BielKron* 105v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 4 r.]

»pancerz i (wojenny) ubior« [szyk 1:1] (2): *Mącz* 442a; niema fię názyt w rofkofznych łzátách kocháć/ ále ma przywykáć woiennemu vbiorowi y páncierzowi [*sagis et lorici*] *ModrzBaz* 109v.

»zbroja, (i, albo, ani) pancierz« [szyk 7:2] (9): *Mącz* 197d; łztychowa ráná niezgoioná bywa/ nie oprze fie iey páncierz áni zbroyá *BielSpr* 4, 2 [2 r.], 4, 14; krzyk mężów/ grzmot zbroy/ rzánie koni/ dzwięk tráb y bębnów/ chrzęft zbroy y páncierzów *StryjKron* 390, 265; *BielSjem* 29. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 5 r.]

Przen (5) : mamy wziąć przeciw iemu [*diabłu*] źbroyę/ łowo boże/ tarczą/ wiarę/ á pancierz wśprawiedliwienie prześeń *SeklKat* Tv; w ten fię páncierz [*tj. krzyż*] vbieray/ [...] á złe nieprzyłtapi do ćiebie. *SkarŻyw* 399.

pancerz czego (4): *Leop* A3v; Stoyćiefz tedy przepáławfzy biodrá wálze prawdą/ á oblokfzy páncierz śprawiedliwośći *WujNT Eph* 6/14, s. 681, 1.*Thess* 5/8.

Szereg: »pancerz i (a) przyłbica« (2): *Leop* A3v; ieftełmy trzeźwi/ oblekfzy páncierz wiáry y miłości/ á przyłbicę nádzieie zbáwienia [*loricam fidei et caritatis et galeam spem salutis*]. *WujNT* 1.*Thess* 5/8.

2. n-pers (1) :

Zestawienie (1): dla miełzkánia Miłtróm/ [...] náłz dom/ który był Sczepaná Páncierzá [...] náznáczyliłmy *SarnStat* 205.